

KONCEPCJA EDUKACJI FIZYCZNEJ
ZDROWIE • SPORT • REKREACJA

Urszula Kierczak

KONCEPCJA EDUKACJI FIZYCZNEJ

ZDROWIE • SPORT • REKREACJA

SZKOŁA PODSTAWOWA – KLASY IV–VI

PROGRAM NAUCZANIA
PLANY PRACY
PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
PORADNIK METODYCZNY

impuls

Kraków 2012

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012

Recenzent:

dr Antoni Nawrat

Recenzja dostępna na stronie: www.impulsoficyna.com.pl

Redakcja wydawnicza:

Zespół

Projekt okładki:

Andrzej Augustyński

ISBN 978-83-7587-994-0

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5

tel. (12) 422-41-80, fax (12) 422-59-47

www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl

Wydanie I, Kraków 2012

SPIS TREŚCI

ZMIANY W SZKOLNYM WYCHOWANIU FIZYCZNYM	7
PROGRAM NAUCZANIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO DLA II ETAPU EDUKACYJNEGO	11
Cele ogólne	14
Treści nauczania. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	15
Opis założonych osiągnięć uczniów	27
Propozycje treści fakultetów	30
Sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania	50
Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	53
Procedury ewaluacji programu	55
Podstawy opracowania programu	57
SZCZEGÓŁOWE ROCZNE PLANY PRACY	59
Uwagi wstępne	59
Budżet godzin	64
Szczegółowy roczny plan pracy dla klasy IV	65
Szczegółowy roczny plan pracy dla klasy V	81
Szczegółowy roczny plan pracy dla klasy VI	97
Plan realizacji zajęć fakultetu sportowego – lekkoatletyka	113
Plan realizacji zajęć fakultetu sportowego – minipiłka nożna	119

Plan realizacji zajęć – fakultet turystyczny	125
Plan realizacji zajęć – fakultet rekreacyjny	130
Uwagi o realizacji planów pracy	136
OCENIANIE	141
Wstęp	141
Zasady oceniania	144
Standardy wymagań dla klasy IV	146
Standardy wymagań dla klasy V	161
Standardy wymagań dla klasy VI	176
Samocena	191
Dzienniczek samokontroli i samooceny	192
EWALUACJA	197
Przykłady ewaluacji jednostek lekcyjnych	198
PRZYKŁADY KART EWALUACJI LEKCJI	199
PRZYKŁAD KARTY EWALUACJI CYKLU	203
BIBLIOGRAFIA	205

ZMIANY W SZKOLNYM WYCHOWANIU FIZYCZNYM

Podstawa programowa określona w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku (Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17) zostaje wprowadzona do drugiego etapu edukacyjnego od 1 września 2012 roku. Najważniejszą zmianą, wprowadzaną tym aktem prawnym, jest zapis treści nauczania w formie wymagań szczegółowych.

Już w 1999 roku zrezygnowano z centralnie opracowywanych programów nauczania na rzecz ogólnych założeń edukacyjnych w formie podstaw programowych oraz wymagań egzaminacyjnych, które określały efekty kształcenia. Odejście od centralnie regulowanego procesu dydaktycznego poszerzyło znacznie zakres autonomii szkół w doborze treści kształcenia. Jednakże brak jednoznacznie sprecyzowanych wymagań edukacyjnych spowodował rozmycie odpowiedzialności nauczycieli za wyniki kształcenia.

W obowiązującym rozporządzeniu treści nauczania zostały zapisane w formie wymagań szczegółowych, co jednoznacznie określa, jednolite dla całego kraju, efekty edukacji. W ten sposób rozporządzenie ministerialne definiuje wspólne dla wszystkich polskich szkół standardy edukacyjne, które muszą być realizowane w każdym pro-

gramie nauczania, pozostawia natomiast do decyzji szkół i nauczycieli zakres treści i form, które pozwolą na osiągnięcie tych efektów. Szczegółowe określenie wymagań wprowadza w polskim systemie edukacji dokładnie sprecyzowaną „edukacyjną odpowiedzialność”¹ nauczycieli, czyli jednoznacznie opisuje, w jakie umiejętności, wiadomości i postawy powinien wyposażać swojego ucznia nauczyciel na danym etapie kształcenia. Dlatego autorzy programów muszą tak dobrać treści nauczania do sformułowanych centralnie założonych osiągnięć ucznia, by zrealizować wymagania podstawy programowej.

Podstawa programowa wychowania fizycznego dla drugiego etapu kształcenia określa sześć głównych działów kształcenia:

1. Diagnoza sprawności i aktywności fizycznej oraz rozwoju fizycznego.
2. Trening zdrowotny.
3. Sporty całego życia i wypoczynek.

¹ Podstawa programowa z komentarzami. T. 8: *Wychowanie fizyczne i edukacja dla bezpieczeństwa. Komentarz do podstawy programowej.* MEN, Warszawa 2009.

4. Bezpieczna aktywność fizyczna i higiena osobista.
5. Sport.
6. Taniec.

Tak posegregowane treści nauczania pozwalają nauczycielowi na precyzyjne zaplanowanie swojej pracy i jednocześnie są czytelną prognozą podejmowanych działań w zakresie edukacji fizycznej. Nauczyciele na kolejnych poziomach edukacji mają prawo oczekiwać, że uczniowie będą mieli opanowane osiągnięcia określone w podstawie programowej dla wcześniejszych etapów. Jednocześnie nauczyciele mają możliwość autorskiego różnicowania osiągnięć przez wskazywanie ich we własnych programach nauczania.

W podstawie programowej wychowania fizycznego zapisano, że szkoła, biorąc pod uwagę wymagania zapisane w podstawie programowej, powinna rozwijać i rozbudowywać własną ofertę programową. Oznacza to, że każda placówka oświatowa – na bazie podstawy programowej – powinna zbudować swój własny szkolny zestaw programów nauczania. Na każdym etapie kształcenia należy dążyć do rozwoju potrzeby aktywności fizycznej i dlatego tak ważne jest, by szkolna oferta wychowania fizycznego jak najszerszej i najpełniej zaspokajała potrzeby i zainteresowania uczniów. Osiągnięcie tych celów jest możliwe dzięki zapisom Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 sierpnia 2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz.U. Nr 136, poz. 1116). Rozporządzenie to określa dopuszczalne formy realizacji dwóch obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, w ramach tygodniowego wymiaru godzin. Zajęcia te mogą być prowadzone jako zajęcia lekcyjne, pozalekcyjne i pozaszkolne w formie zajęć

sportowych, rekreacyjno-zdrowotnych, tanecznych lub aktywnych form turystyki. Dyrektor szkoły – po uzgodnieniu z organem prowadzącym i po zaopiniowaniu przez radę pedagogiczną i radę szkoły – przygotowuje propozycje form realizacji dwóch godzin zajęć wychowania fizycznego. Propozycje powinny uwzględniać:

1. Potrzeby zdrowotne uczniów, ich zainteresowania oraz osiągnięcia sportowe w danej dziedzinie sportu lub aktywności fizycznej.
2. Uwarunkowania lokalne.
3. Miejsce zamieszkania uczniów.
4. Tradycje sportowe środowiska lub szkoły.
5. Możliwości kadrowe.

W sposobie realizacji dopuszcza się możliwość łączenia, w okresie nie dłuższym niż cztery tygodnie, dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, z zachowaniem liczby godzin przeznaczonych na te zajęcia.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. poz. 204) stanowi, że w trzyletnim okresie nauczania dla drugiego etapu edukacyjnego wychowanie fizyczne należy realizować w wymiarze co najmniej 385 godzin. W rozporządzeniu tym obowiązkowe zajęcia edukacyjne zostały obliczone na 32-tygodniowy rok szkolny, czyli wychowanie fizyczne powinno być realizowane w wymiarze 4 godzin tygodniowo. Proponowany program został skonstruowany z założeniem, że 2 godziny wychowania fizycznego prowadzi się w systemie klasowo-lekcyjnym, a pozostałe 2 w formie obowiązkowych co do obecności, a fakultatywnych co do treści zajęć szkolnych.

Nauczyciel może się stać autorem własnego programu lub skorzystać z programów opracowanych przez innych. Zdając sobie sprawę z tego, że wielu nauczycieli, szczególnie z małym stażem pracy, nie jest przygotowanych do tworzenia programów autorskich, proponujemy program „Zdrowie • Sport • Rekreacja”. Program ten jest integralną częścią całościowej, zwartej koncepcji edukacji w zakresie wychowania fizycznego dla wszystkich czterech etapów kształcenia. Zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730) program „Zdrowie • Sport • Rekreacja” stanowi opis realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych określonych w podstawie programowej oraz zawiera szczegółowe cele kształcenia i wychowania, treści zgodne z podstawą programową, sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania, opis założonych osiągnięć ucznia, a także propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć wychowanka. Obligatoryjne treści tego programu, zgodne z podstawą programową, zostały uzupełnione o treści fakultatywne – możliwe

do realizacji w zależności od warunków środowiskowych i bazy materialnej. Integralną częścią programu jest szczegółowy plan pracy, czyli rozkład materiału nauczania dla poszczególnych klas oraz standardy wymagań i zasady oceniania tworzące przedmiotowy system oceniania z wychowania fizycznego.

Każdy nauczyciel powinien w swej pracy wykazać się innowacyjnością, zaangażowaniem, samodzielnością i twórczym podejściem do założeń programowych. Praktyczne wykorzystanie umiejętności i wiadomości dydaktyczno-wychowawczych winno zaowocować samodzielnie opracowanymi materiałami, w tym także własnymi programami nauczania. Dlatego proponowany materiał należy traktować jako wskazówki i propozycje ułatwiające tworzenie własnych dokumentów pracy, a nie gotowe przepisy działania. Autorka wyraża zgodę na modyfikowanie programu w zakresie treści, metod i form oraz osiągnięć i sposobów ich sprawdzania, z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program ma być realizowany, z absolutną koniecznością zachowania wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej.

